

Stockholm 2017-10-27

Socialdepartementet
Enheten för folkhälsa och sjukvård
103 33 Stockholm

s.registrator@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Remissyttrande över SOU 2017:59 ” Reglering av alkoglass m.fl. produkter”

Ref: S2017/03686/FS

1. Sammanfattning

IOGT-NTO välkomnar att handeln med alkoholhaltiga preparat regleras i syfte att begränsa alkoholens skadeverkningar.

IOGT-NTO:

- Framhåller att förslaget att alkoholhaltiga preparat som kan jämföras med alkoholdrycker enbart ska säljas på Systembolaget är en stor förbättring jämfört med den nuvarande situationen
- Framhåller det också är en förbättring att förslaget tar sikte på produkter som vi inte har kännedom idag men kan komma i framtiden genom att formuleringen ”som färdigställs för slutlig användning” tas bort
- Föreslår att Läkemedelsverkets tidigare praxis vad gäller tillåtna produkter återinförs snarast
- Framhåller att tillstånd och tillsyn av försäljning av alkoholhaltiga preparat måste hanteras av en myndighet med intresse för att främja folkhälsa och upprätthålla en restriktiv alkoholpolitik
- Föreslår att ansvaret för tillstånd och tillsyn i dagsläget ges till Läkemedelsverket
- Föreslår att marknadsföring, inklusive sponsring, av alkoholhaltiga preparat ska vara förbjuden

2. Inledning

I samband med ändringen av alkohollagen 2010 beslutade de dåvarande regeringspartierna att införa fri handel för alkoholhaltiga preparat och avskaffa den tillståndsgivning och tillsyn som Läkemedelsverket bedrivit. I remissbehandlingen av departementsskrivelsen (Ds 2009:32) om avreglering av handeln med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat avstyrkte Läkemedelsverket förslaget på grund av att verket bedömde att det skulle leda till en rad negativa effekter för hantering och risk för missbruk och framhöll att förslaget inte var i enlighet med en fortsatt restriktiv alkoholpolitik. Även IOGT-NTO avstyrkte förslaget i sitt remissvar. Det är därför glädjande att den nuvarande regeringen har uppmärksammat frågan och tillsatt en utredning med uppgift att i folkhälsosyfte se över avsaknaden av reglering av alkoholhaltiga preparat.

3. Övergripande

Förslaget att alkoholprodukter som inte är drycker, men som kan jämföras med alkoholdrycker, enbart ska kunna säljas på Systembolaget är en stor förbättring jämfört med den nya situationen som följt efter avregleringen av den här typen av produkter. En stor fördel med förslaget är att monopolet på detaljhandel med alkoholdrycker inte undergrävs genom att företag med vinstintresse tillåts sälja alkoholprodukter med lika stort alkoholinnehåll. Förslaget att partihandeln regleras och att alkoholskatt och 25 procent moms läggs på produkterna vid försäljning innebär också en förbättring, liksom att förslaget tar sikte på produkter som vi inte har kännedom idag men kan komma i framtiden genom att formuleringen "som färdigställs för slutlig användning" tas bort.

En skärpt lagstiftning bör träda ikraft så snart som möjligt och börja gälla senast juni 2018.

4. Definitioner och handel

Vi föreslår att Läkeemedelsverkets tidigare praxis, som redogörs för på sidorna 117-118 i betänkandet, återinförs snarast och att en utredning tillsätts att se över om alkoholhalterna i den här typen av produkter kan sänkas.

Utredningen föreslår att fri handel ska gälla för produkter som uppfyller kriteriet "såvitt känt, inte har orsakat vare sig folkhälso- eller andra problem". Kriteriet är problematiskt ur flera synpunkter. Att alkoholen ingår i något som kan ätas istället för att drickas innebär till exempel inte att alkoholen upphör att vara cancerframkallande. Men avgörandet om vilka produkter som ska anses stämma in på ett sådant kriterium kan inte rimligen överlåtas på de företag som är intresserade av att tjäna pengar på försäljningen av produkterna. Oavsett utformningen av kriteriet krävs att det tillämpas av en kunnig och folkhälsointresserad myndighet.

En gräns för maximal alkoholhalt för nya typer av ätbara produkter till konsument ger en tydlighet för både företag och tillämpande myndigheter. Läkeemedelsverkets hade fram till lagen ändrades 2010 fyra viktsprocent som gräns för den här typen av produkter. Det skulle kunna övervägas att gränsen gick lägre bland annat med tanke på produkter som gelébjörnar med alkohol etc., inte minst med hänsyn till att de kan tänkas uppmuntra till konsumtion bland barn och unga.

Även om försäljningen sker genom Systembolaget bör en myndighet avgöra vilka alkoholhaltiga produkter som ska säljas eller inte, med hänsyn till nya produkttyper och produkter, till exempel alkopulver eller andra framtida produkter som vi i dag inte kan förutse.

Lagstiftningen bör inte öppna upp för skapandet och försäljning av nya typer av alkoholprodukter med högre alkoholhalter med tanke på alkoholens skadeverkningar som till exempel cancer, enligt samma princip som ledde till förbud mot snus inom EU, med undantag för Sverige. I EU:s nu gällande tobaksdirektiv, 2014/40/EU, motiveras förbudet mot snus med att "Förbudet mot försäljning av tobak för användning i munnen bör behållas för att förhindra att en beroendeframkallande produkt med skadliga hälsoeffekter införs i unionen (med undantag av Sverige)." och att "utgångspunkten för lagstiftningsförslag [bör] vara en hög hälsoskyddsnivå och framförallt bör ny utveckling som grundas på vetenskapliga fakta särskilt beaktas. Tobaksvaror är inte vanliga varor och med hänsyn till tobakens särskilt skadliga verkningar på människors hälsa, bör hälsoskydd ges hög vikt". Det samma gäller också för alkohol.

Förbud mot ätbara alkoholprodukter finns i flera av USA:s delstater. Enligt en sammanställning¹ på Business Swedens hemsida har 18 delstater förbud eller en övre gräns på 0,5 procent alkohol för konfekt, en delstat har 2,25 procent som gräns och 9 delstater har en gräns på 5 procent. Att bestämmelserna inte enbart gäller för konfektyr kan till exempel ses i delstatens Washingtons lagstiftning som har en gräns på en procent alkohol för konfektyr och livsmedelsprodukter.

Vad gäller alkopolver, som utredningens betänkande betecknar som en produkt med "särskilda hälsorisker" men ändå föreslår att tillåta, har 34 amerikanska delstater förbjudit produkten enligt en rapport från den amerikanska National Alcohol Beverage Control Association, NABCA.²

5. Tillstånd och tillsyn

Tillstånd och tillsyn av handeln med ätbara alkoholprodukter måste hanteras av en myndighet med intresse att skydda folkhälsan genom att upprätthålla en restriktiv politik när det gäller handel med alkohol. I dagsläget föreslår vi därför att ansvaret för tillstånd och tillsyn för dessa produkter återförs till Läkeemedelsverket. Om och när en myndighet med kompetens och intresse för alkohol som folkhälsofråga skapas kan det övervägas om ansvaret då ska läggas där.

6. Marknadsföring

Marknadsföring av alkohol bör vara förbjuden. Det finns ingen anledning att utöka omfattningen av de typer av alkoholprodukter som kan främjas för försäljning och konsumtion genom marknadsföring. Därför bör marknadsföringen av alkoholhaltiga ätbara produkter förbjudas. En tillåten marknadsföring öppnar också för möjligheten att kringgå förbudet mot marknadsföring av alkoholdrycker över 15 volymprocent genom att marknadsföra ätbara produkter med hjälp av varumärken för starkare drycker. Förbudet bör också omfatta sponsring på samma sätt som gäller för tobaksprodukter.

IOGT-NTO

Johnny Mostacero
Förbundsordförande

Peter Moilanen
Generalsekreterare

¹ <http://www.business-sweden.se/globalassets/exportteknik---new/bilder-i-guider/livsmedelsguiden/state-regulations-governing-alcohol-in-confectionery.doc>

² Se <http://www.nabca.org/page/research-material>